

თანამედროვე საპარტიო-სო. ოპი და მომავლის პერსპექტივები.

ქმნა მართლმადიდებლისა მესა ზეიქმს ხმელსა ნელდად. შოთა რუსთაველი.

მესამე დასვლას უკიდურესი და ამასთანავე მათი შედარებითი ფიზიკური და ლრმა რეალობი იმავიაც გამოიხატებოდა, რომ მათ თათვის ინსტიტუტურად იგრძნეს ქართველ ხალხისა და საერთოდ შიველ საქართველოს ბედისა და უბედობის მიდრო კავშირი და გაუხარებდა გიდავდილობა რუსეთის ხალხებსა და მთელ რუსეთის იმპერიასთან. ისტორია მართლაც განმარტავს... და როგორც მე-XVIII საუკუნის მეოთხედიდან დასრულდა, ქართლის ბედის რეალ პოლიტიკის მატარებელი — ქირიშთაველი დარწმუნდა, რომ საქუთარის ძალით საქართველო ვერ შესძლებს თავის უკუღმართობის დაძლევა, აგრეთვე — მე-XIX საუკუნის მეოთხედიდან დასრულდა — ქართველ ხალხის რეალ პოლიტიკის მესაიდუმლებმა იგრძნეს, რომ ჩვენი ცხოვრების სიმანხვეს საქართველო ვერ გადასწყვეტს საქუთარის საშუალებებით, ვინაიდან — ქართველ ხალხისა და მთელ საქართველოს ტრაგიკული ათასგვარი ძაფებით გადაბმულიყო რუსეთის ხალხთა და თვით რუსეთის იმპერიის ტრაგიკული.

მაგრამ, დიდი იყო მართლაც შინაგანი განსხვავება ამ ორ წყება მიკავშირება შორის.

მე XVIII საუკუნის მიწურულში ეკავშირებოდა, ერთმორწმუნეობის იმედით დაიმედებული გულბრწყინი ძელი ფეოდალური საქართველო — არა ნაკლებს გულბრწყინობითა და ეფემერულ სავარეუ პოლიტიკის გეგმით გატაცებულ რუსეთის იმპერატორიცა მატარებელი.

მე-XIX საუკუნის მიწურულში — კავშირისა ჰკრავდა „ქართლის ბედის“ უკუღმართობით განაწმენი ქართველი ხალხი რუსეთის სიმანხვეთ წელში-გაწყდარი და იმპერიის გატაცებულ ათასგვარი მშრომელ მასასთან.

პირველის გულბრწყინი კავშირის საშუალებით რუსეთი ლამობდა სრულტანისა და მსოფლიო ბაზრებისკენ მიმავალ სახლავო და ხმელ გზების დაპყრობას, საქართველო-კი ისტორიულ საზღვრების აღდგენასა და მასში მშვიდობიან საქუთარ სახელმწიფოებრივ განვითარებას.

ახალ მოკავშირეთა მიზანს-კი შეადგენდა არა სრულტანისა და საერთაშორისო ბაზრების დაპყრობა, ან და ყოველივე მათგანის მიერ საკუთარ ეროვნულ ინტერესების დაცვა და განვითარება, არამედ უმთავრესად რუსეთის იმპერიის საერთოდ მთელ მშრომელ მასის კომპარტივი განთავისუფლება, რუსეთის თვითმართობის დათრეფა.

და საყურადღებო და საგულბრწყინო ის არის, რომ — პირველი ხელშეკრულება, რომელიც იწვევებოდა 1783 წელს საქართველოს უფლებების დეტალურის აღნიშვნითა და ჩამოთვლით — მე-XIX საუკუნის ორთავზე დამთავრდა ქართველ ერის სრულ პოლიტიკურ ეროვნობის პირობით; მეორე ხელშეკრულება-კი, რომელიც იწვევებოდა სახლავო გარეთ სრულიად რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის კომუნისტურად — და სადაც დეტალურ სოციალ-დემოკრატიის წარმომადგენელი იძულებული იყვნენ დამორჩილებოდნენ კერძის მხოლოდ ერთის ხმით უმეტესობას — და უარყვით პროგრამიან რამოდენიმე უმნიშვნელო პუნქტი ეროვნულ მოთხოვნებისა — ეს მეორე კავშირი მე-XIX საუკუნის დასაწყისს — როგორც ვხედავთ — დამთავრდა რუსეთის იმპერიის დასრულებით და მასში მიზანდასრულ ხალხთა ეროვნულ-პოლიტიკურის განთავისუფლებით.

ამგვარად — ჩვენ ვხედავთ, რომ ისტორიის შედეგობა და მისი განვითარების გარდღეობა განიხილება დაანერგის, როგორც პირველ ხელშეკრულების ტრაქტატები, აგრეთვე მეორე შეერთების პროგრამებიც.

ისტორიულად აუცილებლობა სძლია ტრაქტატებსა და პროგრამებს... ეს ასეც უნდა იქნებოდეს, ვინაიდან — თვით, აგრედ წოდებულ, ცალმხრივ და ვიწრო ეკონომიურ მატერიალიზმის დამარცხებულ მაქრის უმთავრეს დებულების მიხედვით — მდგომარეობა ჰქმნის ამა თუ იმ ღრობის პროგრამებსა და პარტიებს, ანუ შედეგებს. და არა პარტიები და პროგრამები ჰქმნიან მდგომარეობას გ. ი. ისტორიულ რეალობას.

მაგრამ — განიხილეთ თვით ამ ისტორიულ პარალელსა და ანალიზებს.

მხოლოდ, საქროა აღინიშნოს, რომ როგორც რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას, აგრეთვე მისი ღრუბული მატერიალური ქართულ სოციალ-დემოკრატიულ ნაწილსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის, როგორც რუსთა ხალხის, აგრეთვე სხვათაშორის კერძოდ თვით ქართველ მასის თვითცნობიერებისა და ერთგვარ დარზამულობის ინსტიტუტ ალბრდაში.

რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის და სხვებთან ერთად მის შემადგენელ ქართულ სოციალ-დემოკრატიულ პარტის ღვაწლსაც მომავალი შევლევარნი გამოიკვლევინ... ჩვენ კი ვიტყვით ახლა — რომ თუ ვინცობა დღევანდელი მსოფლიო კატასტროფა დამთავრდა რუსის ხალხის ან ქართველობის ერის მომხიბლ (სულერთა შინაგანი თუ გარეშე ტლანქი ძალმომრეობა დაამყარებს ამ მიზნებს) იმ წინააღმდეგობის უნარში, რომელსაც გამოიჩინებენ ივინი, არა უკანასკნელი წელითა ჩვენათ შეტანილი ზემოაღნიშნულ პარტიებსაც. არა ნაკლებს დაბეჯითებით იმისი თქმაც შეიძლება ახლავ, რომ თუ თანამედროვე რუსეთის დღეა ბრწყინლად გამოსვლისთანავე არ მიიღო წინადა „ბუნტალური“ და „პუ-

გიორგი სააკაძის

(სონეტი).

ზეიადი სახე ივრისი სველი ტყვედრი.

ტრიოლეს ბული ზედ ცხირეთის და მარაბედის.

კენესის არილი: ინდოეთის, მწველ არაბეთის.

ბაღდათი, ავღან, ყანდარი-სისლს გაყვედრიან.

თავხელ მტრისათვის შებრალება არ გივედრი.

ვათრობდა ბოლი ჯებირებზე დაწვარი აბედის.

გარბი: ყორბანს, ფეიქარან წყეულ გაბედის...

მაგრამ სიხლვ გადატეხილ ხმალს არ ხვედრი.

ვერავ შაბაბს დაუწრილვ მისი მუზარადი.

დიდებულ გურჯით სახელობდენ სარს-ისმალედი.

წმიდა გიორგის, თეთრ გიორგის, ქება შარადი!

საქართველოში მას შინაგანდენ ხარბი თვალეში.

დილატი დევნილს ბრმა მხხვილი გულზე დაესო...

გრის სიმბოლოვ! ო სარდალო უხენიესო!

შალვა კარმელი.

განთავისუფლებს ხასიათი, ვინაიდან ძველი რუსეთის იმპერიალიზმის უკანონო მემკვიდრეული უსათუოდ უნდა გაკოტრებულიყვნენ მილიუკოგის და თვით კრეზიკის სახითაც, ამიტომ რუსეთის იმპერიის ტრაგიკული შედარებით უმტკივნელო და ორგანიზაციული გამომდევნება, რის მოწამენიც, სხვათა შორის — ჩვენ გავხედებ — უნდა მივწეროს აგრეთვე ზემოაღნიშნულ პარტიებსაც.

მაგრამ ვიმეორებთ, განებოთ თავი ყველა ამას და შევეხებით თვით რუსეთის იმპერიის საკითხს და მის არსებობს უმთავრეს მხარეს, ვინაიდან უამისოთ პიქდაპირ შეუძლებელი იქნება დღევანდელ მოსენებაში ჩვენ მიერ წამოყენებულ უმთავრეს დებულებას შემცნება.

როგორც ზეითაც ავღნიშნავ — ჩვენის აზრობა-რუსეთი განიცდის საქართველოს ტრაგიკული დიამეტრალურ უკუღმართობას. მაგრამ ვიდრე ჩვენ შეუდგებით ამ აზრის განხილვასა და დასაბუთებას, საჭიროა აღინიშნოს ჯერ ის-თუ როგორ და ხაიდან წარმოიშვა რუსეთის დედი იმპერია. აი მავალითად, როგორ ახასიათებს ამას ბ-ნი სლავინცი, რომლის მეტად სინტრეგსო და საყურადღებოა წერილი, სახელდობრ: „ეროვნული ტრექტურა რუსეთისა და ველიკორსების“ — მოთავსებულია არა ნაკლებ სინტრეგსო კრებულში, რომელიც 1911 წელს გამოვიდა პეტროგრადში შემდგენის სათაურის: „გარემბი ეროვნულ მოძრაობისა თანამედროვე სახელმწიფოებში“.

„იმ თვალ-შეფენულ სივრცეზე, რომელსაც რუსული ველი ეწოდება და სადაც ბინადრობდენ სხვათა-შორის სლოვანებიც — ქოროლოგიურად სამი რუსული სახელმწიფოებრივი ორგანიზმი აღმოცენდა: კიევი-გალიციის, ნოვგოროდ-ფსკოვისა და ვლადიმირ-პოსოვისა“ო, დაახლოებით აი ასე იწყებს თავის წერილს ბ-ნი სლავინცი და შემდგომ განაგრძობს:

„ისტორიულად არსებობს შესაძლებლობა წილიდა ხედა მხოლოდ ამ უკანასკნელს, აგრედ წოდებულ, მსოფლიოს დიდ სამთავროს, რომელიც იმყოფებოდა ველიკორსების ტერიტორიაზედ ვოლგის სისტემის მდინარე რვის ბასინში.“

ველიკორსებმა — სლავანთა სხვა ტომებთან შედარებით — უფრო ადვილათ დათრეფენს საუთარ ტომის ცენტრალანსობლივ ვლემენტები; შემდგომ ცეცხლით, მავილითა და სხვა და სხვა პირობათა დადებით შემოიერთეს ახლანდელი ევროპიულ რუსეთის აღმოსავლეთი ჩრდილოეთის ნაწილი.

საუკუნეთა განმავლობაში, ხალხის ძალეში უკიდურესი დაკბივით. ამ სახელმწიფომ მიღებული საქმე შეასრულა და დამიორჩილა სლავანთა ყველა ტომები, რომელთაც წინაღუეყმნათ ნოვგოროდისა და კიევის სახელმწიფოები და აგრეთვე სლავანთის ნაწილებიც, რომელნიც დაპყრობილ იყვნენ ლიტვისა და პოლონეთის სახელმწიფოებით.

რუსის ხალხის ამ გაერთიანების გარეშე მოჰყვა მხოლოდ მცირედენი ნაწილი უკრიონელთა, რომელნიც ბინადრობდენ ავსტრიის პროვინციებში: გალიცია-ბუკოვინაში და უნგრეთის პატარა ნაწილში. რუსთა სხვა და სხვა ტომების შეერთებასთან ერთად სახელმწიფო იწყებოდა რუსეთსა და იერთებდა აგრეთვე სხვა მოსახლერ ერებსაც, რომელნიც, არამც თუ არ ეკუთვნოდენ რუსთა ჯიშს, არამედ სლოვანებიც-კი არ იყვნენ... და ეს პროცესი რუსეთის იმპერიის ტერიტორიალურ ზრდისა, რომელიც დაიწყო მოსკოვის სამთავროს ჩასაღვიანე, სწარმოებდა იმპერიის, ანუ პეტროგრაიდის ხანაშიაც, სანამ ჩრდილოეთით არ გადაეღობა რუსეთს უკანასკნელი ბუნებრივი საზღვარი — ლავიტიკის ოკეანე, და ვიდრე შემდგომ უსისტემოთ და ერთგვარ ისტორიკლის ინერციით იმპერიის ტერიტორიალურ განვითარებისა და ზრდის მსვლელობა, არ იყო შეჩერებული ევროპისა და აზიის საზღვრებზე სევასტოპოლის კომპანიით და შორეულ აღმოსავლეთისაკენ-კი იაპონიის გამარჯვებით.

ერთის სიტყვით — დასძვნილ ბ-ნი სლავინსკი მეტად რთულმა ისტორიულმა პირობებმა

შეუწყეს ხელი, რომ საუკუნეთა განმავლობაში რუსეთის აზრაც თუ დაცვა თავისი თავისუფლება, ყოველ მხრით მოსახლერ ათას გვარ სახელმწიფოებისაგან, არამედ — ამ ისტორიულმა პირობებმა შესაძლოა ჰყვეს, რომ ეს პატარა და უმნიშვნელო ვლადიმირ-პოსოკოვის სამთავრო, რომელიც შეიცავდა დღევანდელ მოსკოვის მხარის მხოლოდ მცირედენ ნაწილს, გაზრდილიყო, გამაგრებულიყო და ქველსიყო უდიდეს მსოფლიო იმპერიას, რომლის მიწის სივრცეც უფროს მთელ მსვლეთის 1/3 და რომელიც 200-ს მლიონადღე მხოვებნი ბინადრობენო.“

ამის შემდგომ ბატონი სლავინცი დაწვრილებით იხილავს იმავე წერილში და აწკარავებს იმ პოლიტიკას, რომელსაც ეწეოდა ეროვნულ საკითხში ბიუროკრატიული მექანიზმით განმტკიცებული რუსეთის იმპერიალიზმი.

გიორგი მამარაძე.

(შემდგენი იქნება)

რუსი მიზნაზი სხივალში.

ამ დღეებში თოლისის გაზეთებმა ცნობა მათავსეს, რომ ოსთა ეროვნულ საბჭოს თხოვნით მიუშრათავს განათლების მინისტრისთვის, რათა დაბა ცხინვალში გაიხსნას ოსური გიმნაზია. თხოვნაში აღინიშნულია, რომ სწავლა რუსულ ენაზე უნდა იქნესო.

საქართველის ხაზინით ოსთათვის რუსული გიმნაზიის მოწყობის შესაბამ საბინისტროსაგან შესთავაზი პასუხი მიეცა ხსენებულ საბჭოს.

მართა ოსთათვის საქართველოს ფულით რუსული გიმნაზიის მოწყობის კუროზს რომ თავი დაეხლებოთ, საკითხები: ოსური გიმნაზია რატომ უნდა გაიხსნას ცხინვალში და არა ოსების ისეთ ცენტრში, როგორც არის მავალითად სოფელი ჯავა?

ცხინვალში 1000 კომლი სხვადასხვა რაგულის ქართველი: ისრაელი, მართლმადიდებელი და გრიგორიანი ცხოვრობს, ხოლო ოსთა სულ რაღაც ოციოდ კომლს შეადგენს. მამ რა მოსაზრებით უნდა გახსნას ამ დაბაში სახელმწიფომ ოსური და არა ქართველ სკოლა!

იმ მარტივი მოსაზრებით, რომ რუსი დამინისტრაციისა და ვოსტროვოვების მიერ გათამამებულ და განხივრებულ ქართლის ოსობას დღესაც თავი არ დაუწეებია საქართველოს შუა გულში უილსტრის შექმნაზე ფიქრობდით.

ამ მიზნით ოსობას, რომელსაც წარსულ საუკუნის პირველ ნახევარმდე ერთი ბოხია ადგილი ეკავა, სახელდობრ: ჯავა, მალან — დილათი და ჯამური, რომელნიც ტერიტორიულათ სამ ჩვეულებრივ სამამასახლისო უდრის, რუსის მთავრობამ ხელი შეუწყო და მხარხრებულის პოლიტიკით მათ ქართლის უდიდესი და უნაკლები ნაწილი დააქვირინა.

ამავე ღრის ვოსტროვოვმა და მისთანებმა გულმოდგინეთ მიჰყვეს ხელი ისტორიულათ ჩვენთან ერთათ შეზრდილ ოსობის ჩვენგან გათმობას.

სასულტო სემინარიაში ოსის ახალგაზრდობას სისტემატურათ ზრდიდენ ქართველებსადმი მტრობაში.

ყოველივე ამის ნაყოფი გახლავს, რომ კავკასიონის ქედს აქეთ გარდა საქართველოს ხანძროვ ისტორიაში უცნობი ვგრეთ წოდებული „სამხრეთი ოსეთი“.

მხოლოდ ერთი რამ უბედურება ახლავს ამ ვოსტროვოვის ნებებებს: სახელდობრ მათ აკლიათ მათი შემეარებელი ცენტრი.

მოგვსენებათ, დღევანდელ დღეს იმ ერს რომელსაც საქალაქო ცენტრი არ მოეპოვება არავითარ წარმატების იმედი არ უნდა ჰქონდეს და აი ეს მხნე და გონიერი ხალხი შესდგომის შექმნას.

სოფელი ჯავა ცენტრია, მხოლოდ დიდი ლიხების ხეობისა და მალალი მთებით მოწყვეტილია პატარა ლიხებისა და ყორნისის ოსობას, ხოლო ცხინვალის-კი სწორეთ მათ შუა ადგილს მდებარეობ.

რა უყოთ, რომ ცხინვალში წმინდა ქართული დარბაზი, რა ვქათა, რომ მას გარშემო ქართული მოსახლეობა არტყია, რომელიც ვრცელდება სოფელ სვერამდე, ხოლო ეს უკანასკნელი ჯავიდან ზეიდი ვერის მანძილზე.

ყოველივე ამას ანგარიშს არ უწევინ: მათთვის და მათი რუს დიდიერებისათვის საჭირო რათაც უნდა დაჯდეს, შიგ შუა გულ საქართველოში უილსტრის შექმნა და ამას კი დიდათ ხელს შეუწყობს ცხინვალში ოსურ გიმნაზიის დახარება, რომლის მოწაფენი და მასწავლებელნი საუკეთესო ხელმძღვანელნი შეიქმნიან „სამხრეთ ოსეთის“ დედა ქალაქის შექმნაში, რომელსაც ქართველი სახლერ „ცხინვალი“ უკვე ოსურ „ტარება“-თი შეუწყავლეს.

ი. ც.

ქართული პარტის აქუათურ „სოციალ-დემოკრატიის“ აღსარება

ახლა წარსულში ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციათა მერვე ყროლობა მოხდა. ამ ყროლობაზე გადაიჭრა ის შემეარებელი ძაფიც, რომელიც რუსეთის შემდეგ საქართველოს სოციალ-დემოკრატიას სომხეთისა და ადრეზივანის ორგანიზაციებთან როგორღაც აერთებდა და მუშაობა იწყო პირველმა საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულმა ორგანიზაციამ.

თავის დროზე, ყროლობის შედეგების საერთო განხილვა გაზეთ „ზარბაზნი“-ში მოახდინა. იგი სრულიად ენათყობოდა ამ ყროლობით: ამ შემთხვევაში ვერა შედგადა სხვა მავლენებით ერთად ეროვნულ ძალთა განდომევენს აქტს და სწერდა: „ის რაც ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციათა უკანასკნელ ყროლობაზე გადასრდა — საქართველოს სოციალ-დემოკრატიის სეპარატობი და განხეთქილება კი არ იყო! ხოლო, მასთან ერთად იმედს გამოთქვამდა და დასძენდა: „სასურველია, რომ საკითხი გაყოფილ სოციალ-დემოკრატიულ ორგანიზაციათა შეერთებისა ისევ დადგება. მაშინ, ზუნებრივით, ამიერ-კავკასიის მშრომელთა ძალა ერთმანეთს ქვიროთ დაუკავებლდება, რომელიც ყველა ქვეყნის და უკულა ერის მშრომელთა მიზნისაკენ გასწევს.“

ამ მხრივ უფრო შესამისტურათ ჯა განსხვავებულად გამოიყურება, ყროლობის შესახებ, შემდეგულად ქვეთაურ ფლიალურ განხილვებშითა დღევანდელს: იგი ასე სწერს:

მერვე ყროლობა სარკეა მისი, რაც რომ დღევანდელ ჩვენს პარტიას ახასიათებს. როგორც ვითაც სოც-დემოკ. მუშათა პარტიას საქართველოში დიდი გავლენა ქონდა და აქვს საერთო დემოკრატიანე საქართველოს დემოკრატი მუშათა პარტიის დროშის ქვეშ ირახებოდა და სდგას მუშათა პარტიას დემოკრატიანე თავის გავლენის ქვეშ ყავს მართა თავის მხრით დემოკრატიანე ახლდენს გავლენას ჩვენს პარტიანე. გლეხობასა და წყროლი ბურჟუაზიას, რომლებიც ჩვენს პარტიანე ბლომით იყრიან თავს, შემოაკეთ თავისი წყრილი ბურჟუაზიული სულსკვეთება და აზროვნება.

მეორეს მხრით ჩვენში სამრეწველო პროლეტარიატი ძლიერია არ არის, რომ მან შესძლოს წყრილი ბურჟუაზიის გავლენის თვლიდან აცილება და პარტიის კლასურ კალაპოტში ჩაყენება. წყროლი ბურჟუაზი და გლეხობა დილობს მუშათა პარტიანე უბრალო დემოკრატიულ პარტიანე გახდოს. ეს ცოტა არის ის დემოკრატიანე ოპორუნისტიობის და პარტიანე აქეთ მიეწიება.

რეაქციის დროს ეს იქნ ნათლათ არ სჩანდა, როგორც დღეს. და ეს ასეც უნდა ეყოფილიყო, რადგან მაშინ მხოლოდ მშიალ დემოკრატიულ ლოზუნგებს ვაყენებდით და პრაქტიკულათ ითქმის არაფერ არ ვანბორცილებდით, ამიტომ მაშინ მუშათა კლასი ადვილათ სძლებდა თავისი პრინციპების-დაცვისა და წყროლი ბურჟუაზიული ელემენტებიც მას უთმობდა. მართა დღეს, როცა საქმე პრინციპების პრაქტიკულათ განხორცილებაზე მისდგება, აქ იგი მას აღარაფერს არ უთმობს და პირიქით იგი მოითხოვს მუშათა კლასისაგან კომპრომისებს. ყროლობაზე ეს ნათლად სჩანდა.

ამავე ღრის დიდი მნიშვნელობა აქვს მასაც, რომ ჩვენ მთავრობაში ვართ და ჩვენს პარტიანე მთავრობის პარტიანე არის. მთავრობაში მონაწილეობა და ახალი სახელმწიფოს შენება ჩვენს პარტიანე დიდ ძალა ართმევენ და მისგან კომპრომისებს მოითხოვს. ისტორიამ დაგვაქისრა დემოკრატიული საქმეების კეთება. სოციალისტები დემოკრატიულ სახელმწიფოს ვაწევენ და ამას ჩვენდვართ ისეთ პირობებში, როცა დემოკრატიული პროგრამის სახეებით განხორციელების საშუალებაც არ გვაქვს. აი სწორეთ მთელი ჩვენი პარტიის ისტორიული ტრაგიკული იმამი მდგომარეობა.

მთავრობის პარტიანე და პარტიის წყრილი ბურჟუაზიული შემადგენლობა განსაკუთრებულ დიდს ასედად სოც-დემოკრატიულ მუშათა პარტიას ყროლობას. ეს სჩანდა ყოველ ფეხის ნაბიჯზე და ყოველი საკითხის განხილვის დროს. ორივე ეს ელემენტი თავისი ბუნებით ოპორტუნისტიულია და ეს ოპორტუნისტიული ყროლობა ემჩნეოდა. და დარწმუნებულად უნდა ვყოთ,

რომ დასავ. ევროპაში რევოლუციები არ ხდებოდა და ეს მათი უკიდურესი დასავლედ უფრო მეტ გაქვინას ქაიხილდეს ყროლობაზე და თორტუნისტიული წყროლი გარკვეულად და ფართო მანძილს იკლებდა. მართა დას. ევროპის მუშათა მოძრაობის სიძლიერე დღეს იმდენათ დიდი, რომ იგი აქ შორეულ საქართველოშიაც ახდენს გავლენას.

მოკლეთ, მეექვსე და მეშვიდე ყროლობას დროებით რევოლუციონურ ორგანიზაციები უწევდენ კონკურენციას და ისინი ჩრდილდენ და ართმევენ მას სულს. მერვე პარტიული ყროლობა მათი გავლენისაგან თავისუფალი აღმოჩნდა, მართა სამაგიეროთ მას უფრო საშიში შეტოქე და „მეტერი“ გაერდა — პრაქტიკულათ მოახლოვნე წყროლი ბურჟუაზია და მთავრობა.

მეექვსე და მეშვიდე ყროლობებზე ჩვენ ვისმენდით საბჭოებში გავთებულ მოსკენებებს და ვიუბნდით იქ უკვე მიღებულ რევოლუციონებს, მერვე ყროლობაზე ჩვენ მოვიმინეთ ჩვენი აშანავი მინისტრების მოხსენებება და მივიღეთ ამ მოსკენების შესაფუძის რეპუციები.

შემდეგ კვტი უკმაყოფილოა რა საერთოდ ყროლობის დღეებით მუშაობის სიკუქლო ყროლობაზე თავ-წამოყოფილ „ნაციონალ“ შემდეგსა სწავს:

ლომბაზე თვით წამოყო ოპოზიციამ. ბრძოლამ მიიღო ერთმანეთს „ნაციონალური“ ხასიათი, ერთ მხარეზე იდგნენ ქართველები და მეორე მხარეზე არა ქართველები. საკითხში რუსეთის სოც-დემ. მუშათა პარტიის მავიერ დაარსდეს საქართველოს, სომხეთისა და ადრეზივანის სოც-დემ მუშათა პარტიებო, მიიღო „ნაციონალური“ ხასი.“

ასეთია თუ შეიძლება ასე ითქვას, ორი შთაბეჭდილება რომ აზრი სოციალ-დემოკრატიის მერვე ყროლობის დამსწრე დელეგატთა. ერთი ყოველივე ქუთათური დელეგატის მერ ყროლობისაგან მიღებულ შთაბეჭდილების უარყოფით, ხოლო მეორე კი ყველაფერი ანსტრუქის არ დამშალავი და მით, როგორც თითონ ამბობს „თავის-თავის არ მომტყუებელი“.

ყოველ-შემთხვევაში საქართველოს დემოკრატიანე არაფერს დაკარავს იმით, თუ არსებოდა ფაქტი შესახებ სოციალ-დემოკრატიულ ბანაკში ორი აზრი შეჩვენა. ერთმანეთის ბრძოლაში ისინი თავის წყრილ-ბურჟუაზიულ და ეროვნულ სახეს უფრო გამოაშკარავებენ.

გეომორფის სმოვნას.

გაზაფხული თავდებოდა. ყვაილებო ყვაოდნენ. კოკორში დამალული ვარდები საზაფხული გასაშლელად ემზადებოდენ, რომ საქართველოშიც, მკვდარმა, გაყინულმა, სამხრეთის გაზაფხულის მის სიხეხებით გამეზარდა, თავი წამოყო და თვით სოციალ-დემოკრატიის პირთი მორცხვავ გვიხიბა: საქმისათა საუკუნის ძილი, იძულებული ვარ გავიდვიდო, ფეხზე დასვდე და ჩემსავე ვარ მიეწერდნი.

ექვსამ თვემ განვლო. შემოდგომა იწყებოდა. სუსხიანი ზამთრის მოლოდინში საქართველო იმავე სოციალ-დემოკრატიის ბელადების პირობით არა მორცხვავ, არამედ გულ დაძვრულად გვეხებოდა: ჩემი დამოუკიდებლობისა არც მრცხვინიან და არც შეშინან. საქართველო მზათა როგორც ლამაზ და კელსუტ მეგობარ გაზაფხულის დასხვევრათ ისე სუსხიანი ცივ ზამთრის შესახებდნენ. საქართველომ იცის, რომ ჩვენში დიდ ხანს ვერ იქნება ყინულიანი ზამთარი. მას გაზაფხულის ბრწყინვალე შრის მინათობი გალობის და კვლავ გულ დაძვრული ბული ცა ფირუს ხმელეთ ზურმუტტიანისი ტუფდა საქართველო შეუდგება ფართო შემოქმედებით მუშაობას და თვით ევროპიულ კონკურენტი ჩაშობს. ყვე-ყარანთა ჩხავილს ბულბულთა კვლავ შესცვლის.

სამოთხის მსკ. ჩვენს სამშობლოში მასი ერთგულნი შეიღობი, მარად მისი თაყვანის მცველები ლიშვილნი, თავის ადგილს იმევენ

ბენ მეტს ხომ ვერას მიზანმდე ასე არ მიყვაროდა შვილები არ ამიტომ; ერთი თავი მაქვს და მოხარული ვიქნები, თუ სამშობლოს საკურთხევლზე მსხვერპლის მტრანა მეც დამიწოდებო. გვახსოვს როგორ აღდროთვანებით გვეწარდა ჩრდილოეთის ფორნტზე ჩვენი სამდევლოების 12 მარტის დიად ნაბიჯის გადადგმის შესახებ.

გვაგონდება მისი წერილობითი აღწერა სახელმწიფო თეატრში 19 ნოემბერისა, როდესაც ჩაიყარა საძირკველი საქართველოს ბედნიერ მომავალს ეროვნულ საბჭოს დაარსებით.

26 მაისის საქართველოს დიდებულმა აქტორმა მთელი მისი არსება აღადროთვანა და გვეუბნებოდა: ახლა დავიბადე, ახლა უნდა დავიწყო ახალი ცხოვრება, დავიფიქრო ადამიანთა, კერძო პირთაგან მოყვებულნი ტყვილეებით.

ასე ამბობდა, ასე უნდოდა, მაგრამ მისმა სექტაქმა მაგრამ სუსტმა გულმა ვეღარ შესძლო ალბათ დიდი ხნის დასვენება და იგი სრულიად მოულოდნელად გარდაიცვალა.

მან ვეღარ იხილა სამშობლოს დიდი მომავალი—საქართველოს ფრთის გაშლა, რომელიც ეგოდენ სწყურდა...

მ. იშხნელი.

ქ რ ო ნ ი კ ა.

— პოლიტიკა ჯარში. სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის მე-3 რაიონის წევრთა შემაღენლობა ეროვნების და პროფესიის მხრივ: ქართველები 851, რუსები 45, სამხეობი 525, ებრაელები 7, თათრები 20. სულ ირიცხება 1448 წევრი. პროფესია: მეშა 634, ჯარისკაცი 74, სხვადასხვა დარგის მოხელეები 590, ვაჭარი 138, სახლის პატრონი 12.

— რა ჯდება მილიცია, 1917 წლის 1 სექტემბრიდან მილიცია ქალაქის თვითმართვლობის ხელში გადავიდა. მაშინ მილიცია, ყოველივე მმართველი წელიწადში 745,918 მანეთი ჯდება. ამის შემდეგ მილიციის ხარჯები 8,855,434 მ. იყო. თუ ამას მიუმატებთ იმ სამილიცია ხარჯებს, რომელიც ჯერ საბჭოში არ გატარებულა, ხარჯები 6 მილიონამდე ავა. ერთი სიტყვით ვხედავ მილიციის ხარჯები ქალაქის ჩვეულებრივ ბიუჯეტს უდრის.

— ცენტრალურმა სამიწათ-მოქმედო სამინისტრომ დაადგინა კანონ-პროექტი ქალაქის გაუმჯობესებლად ავტობუსის კონფისციისა გადაცემის გასარჩევად საურისკონსულტო განყოფილების კომისიას.

ჯარებში ვაღის გარეშე დარჩენის შესახებ. ჯ. კ-თა გაწვევის და აღზრდის საქმის სათანადო სინამდვილე დასაყენებლად სამხედრო მინისტრმა მთავრობაში შეიტანა კანონ-პროექტი, სადაც ასეთვეა, რომ ჯარისკაცები დარჩებიან სამსახურის გათავების შემდეგ. საუკეთესო ჯარისკაცები დარჩებიან სამსახურში თავიანთ თანხობით. თანხობა უნდა განახლდეს ყოველ წლიურად, რომ ერთის მხრივ უფროსს შეეძლოს, თუ საკმარისად გამოსდევს არ აღმოჩნდა ვაღის გარეშე სამსახურში მყოფი, დიპლომის, ხოლო მეორე მხრივ თვით ვაღის გარეშე სამსახურში მყოფი არ იყოს შემორჩევი რამდენიმე წლით.

— ცხენთა მოშენება. სამხედრო სამინისტრომ შეიტოვა პროექტი საქართველოს სახელმწიფოში ცხენთა მოშენების შესახებ. აღნიშნულ პროექტით საქართველოს რესპუბლიკის სამხედრო უწყებამ სასწრაფო ზომები უნდა მიიღოს საქართველოში ცხენების მოშენების კვლავ აღსადგენად, რასაც მოითხოვს ჩვენი სახელმწიფოს სამხედრო და სამეურნეო ინტერესი.

— ქუჩების ნადავლი. ოფიციალური ცნობებით იტყობინებან, რომ 1917 წლის თებერვლის ქუჩებისა და ყაჩაღთა ნადავლი 1,296,000 მანეთს უდრის, ხოლო 1918 წლის ერთი თვის, სექტემბრის კი 1,521,000.

ს ა გ ა ჯ მ ა დ ი ა ნ ე უ ს ა კ ა რ ტ ი ვ ე ლ მ ს განათავისუფლებულ კომიტეტის მოწოდება.

ამებო, მუსლიმანებო ქართველებო! დალგა დრო, ძველი შეცდომები გავასწოროთ, მოვიხსნათ მძიმე უღელი თურქების ბატონობისა, მოვიშროთ ის შერცხვინა, რომელიც თავს დაგვატყდა; მოვიშროთ ჩვენი მცარტველები, გამჯობელები, ამკლები და შემარტყველები. დალგა დრო, როცა შეგვიძლია ჩვენი საქმე, ჩვენი ბედი ჩვენ თვითონ მოვაწყუთ.

თქვენ გეცოდინებათ, რომ გათავდა. ოთხთა კავშირს ჯერ გამოეცალა ბულგარია და შუბრიგა ინგლისელებს და ფრანგებს, მას მოჰყვა ავსტრია. ბოლოს გერმანიამ იარაღი დაყარა ოსმალეთი კიდევ აღრე დეცა, ის დათანხმდა ყველა პირობებს, რომელიც ინგლისმა წამოუყენა. უნდა აჰყაროს იარაღი მთელ თავის ჯარს, მხოლოდ შიგნით მცველები დასტოვოს. უცე გახსნა ჩინაქალე და ინგლისელები შემიგინდნენ ტამბაშოში. ოსმალები უნდა დასტოვონ ყველა დატყრობილი ადლები და დაბრუნდეს თავის ძველ საზღვებზე.

ამგვარად, თურქების ჯარი უნდა გავიღოს ჩვენი ქვეყნიდან, უნდა დასტოვონ ახალციხე ახალქალაქის მხრები, ქობულეთი, აჭარა, მურდული, ბათუმი, გონია. კარგა ხანის ისინი უნდა გასულიყვნენ ჩვენი ქვეყნიდან, მართალია წელ ველა ვაღიან, მაგრამ რაღაცა ფეხს ითრევენ, კიდევ ახალს ხიდათში ჩაგვაგდებენ.

ჩვენში ბევრი ხალხის შტერი ცუდ ხმას ავრცელებს. გვეუბნებიან ქრისტიანი ქართველები შურს იძიებენ, გვემტრებიან, დაგვიცემიანო. სულ ყველაფერი ეს ტყუილია. ჩვენ თავდები ვართ, რომ ქრისტიანი ქართველებს მხოლოდ ჩვენი კარგი უნდათ, არავითარი შურის ძიება, არავითარი დანაჯარის ძებნა არ იქნება, ძველი ყველაფერი სულ დავიწყებულა და ქრისტიანი ქართველობა ძეგრ ხელს გვიწვდის. თქვენ თურქის ავიტრები გატყუებენ. სტამბოლში ძველი მთავრობა დეცა. ენეერი, თალაათი და მათი ამხანაგები გაიქცნენ. ჩვენში დარჩენილი ითიბადის კაცები ახლა ცდილობენ დროებით თავი შემოგვაფარონ. არ დაუჯეროთ მათ, არ აილოთ იარაღი. არ დასტოვოთ ჩვენში ჩვენი ნაშუის შემტყვენელი თურქის ავიტრები და ჯარისკაცები, არ მისცეთ მათ ნება ჯარის ტანისამოსი დაყარონ და ჩვენებურათ ჩაიციან. ოსმალეებს ნუ აპყვებით, თორემ ახალ უბედურებაში ჩაგარდებით. ოსმალეთი ინგრევა, არაბის ტანი მოშორდა. თვითთა ოსმალეთი აირღარია, გვარობდა და შეწყდა. გურჯებს, მახმადიან ქართველებს თურქებისგან ხეირი არ აქვთ. ნუ გადავცილებით ჩვენ ძმებს, ქრისტიან ქართველებს, შეუერთდეთ საქართველოს. მთელი ქართველობა ჩვენ გვადევს ფართო ავტონომიას, ფართო თვითმართვლობას, ყოველივე ჩვენ შინაურ საქმეებზე ჩვენ თვითონ მოვაწყობთ. ჩვენი რაჯულის საქმეები, ჩვენი მედრესეები, მართვლობა ჩვენ ხელთ იქნება. მხოლოდ ქრისტიან ქართველებთან გვექნება საერთო საზღვარი და საერთო საქმეები. არავინ მოგატყუოთ, ჩვენ რაჯულის საქმეებში ქრისტიანი ქართველები არ ჩაერევიან. მაშ, ამებო, ნუ აპყვებით თურქებს და მათ დამპყმებს. ჩვენ საქმეებს ჩვენ თვითონ ჩავუდგით სათავეში და ჩვენ ძმებთან, ქრისტიან ქართველებთან ერთად, მოვაწყობთ ჩვენი მშვიდობიანი და მყუდრო ცხოვრება.

გაუმარჯოს თავისუფალ სამაჰმადიანო საქართველოს თავისუფალ, დამოუკიდებელ საქართველოში!

გაუმარჯოს თავისუფლებისათვის შებრძოლი!

გაუმარჯოს მუსლიმან ქართველებს! სამუსლიმანო საქართველოს განათავისუფლებულ კომიტეტის თავმჯდომარე მემედ ბეგ სანჯაქ ბეგ ზადე აბაშიძე.

კომიტეტის წევრები: ზია-ბეგ სანჯაქ ბეგ ზადე აბაშიძე, ახმედ ბეგ თულუმბაზაძე ბეგუნიძე, კადირ ბეგ შერვაშიძე, შიღარ ბეგ სანჯაქ-ბეგ ზადე აბაშიძე, სულეიმან ეფენდი დიასანიძე, იუსუფ ეფენდი ქათამაძე, ქემალ-ნოღაიდელი, ხასია თხილაი-შვილი.

მუსლიმან ქართველთა ბათალიონის უფროსი ახლან-ბეგ აბაშიძე.

ნოე რამიშვილის განსი

პრესის წარმომადგენლებთან.

ამ წლის 29 ნოემბერს ნოე რამიშვილის კაბინეტში მოწვეულ იქნა ადგილობრივ პრესის წარმომადგენლები.

ვინაიდან ამ ბაასს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, მოგვყავს მისი ანგარიში გაზეთ „ნორ—ორიზონიდან“.

კრების გახსნის შემდეგ მინისტრმა იქ მყოფნი მთავრობის უკანასკნელ გადაწყვეტილებას გააცნო, როდის ძალით არავითარ შემთხვევაში არავის არა აქვს უფლება რამე საქართველოს დამოუკიდებლობის შესახებ სწეროს მასთან ერთად ფრთხილად უნდა იყვნენ საერთაშორისო საკითხთა განხილვის დროს.

პირველ შემთხვევაში მთავრობას სახეში ჰყავდა „რუჩი“, „ტიფლისკი ლისტაკი“ და კერძოდ „ავკასსკოე სლოგო“, ხოლო უკანასკნელ შემთხვევაში გაზეთ „გრუზია“. გადაწყვეტილება მთავრობისა ამ საკითხში ასეთია: ბრძოლა იქნება შეუბრალებელი და რებრესიები გაგრეტელებული იქნება არა თუ რედაქტორებზე, არამედ თვით გამომცემლებზედაც.

ამ განცხადების გამო აზრთა გაცვლა-გამოცვლა მოხდა.

ამირაჯიბი. („გრუზია“) — ჩვენი გაზეთის ტონი მუდამ იყო აგრესული და ამნარიადე დარჩება იგი ბოლომდე. ჩვენ ყოველთვის ვაწარმოებდით ბრძოლას ჩვენი დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ, თუმცა რამდენათაც ჩვენ გავიგეთ, ეს ბრძოლა არ მოსწონს ჩვენ მთავრობასა.

ნ. რამიშვილი. ამ განცხადების თანახმად უნდა გავაცხადო, რომ „გრუზია“ ხვალისდევ და შემდეგაც შესწყვეტს თავის არსებობას.

გ. გეორგიანი. (კავ. სლ.) — ეთხოვთ შინაურ საქმეთა მინისტრს გვიჩვენოს ფარგლები, რომლებშიც ჩვენ უნდა ვიმოქმედოთ საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხის გარჩევის დროს. და როგორ ხედავს მთავრობა ლორის ინციდენტის კრიტიკას.

ნ. რამიშვილი. ამ საკითხის შესახებ ყველას თავისუფლად შეუძლია თავისი აზრის გამოთქმა, ხოლო იმ წინაგანზახებით, რომ კრიტიკა არ იქნება ნაბიჯი საქართველოს სუვერენობის წინააღმდეგ მიმართული.

ი. ამირიანი. (უთვ. დანიბა) როგორ უყურებს მთავრობა საქართველოს დამოუკიდებლობას არსებობის შესახებ ლობის საკითხის თეორეტიულ მსჯელობას?

ნ. რამიშვილი. მთავრობისათვის ეს მიუღებელია. ყოველ გვარი საკითხის გაშუქება, პირდაპირ ან თუ გინდა არა-პირდაპირ თავისუფლების შემბლაველი ჩვენ მიერ გაშუქებული არ იქნება.

გ. ნაზარეტიანი. (ნორ. ორიზონი) მე მსურდა დღეს შეთქვა აქ ყველაფერი ის, რაც ხედავ ჩვენი გაზეთის ფურცლებზე გამოვა.

პირველად ყოვლისა მე უნდა ვსთქვა, რომ მე ვგრძნობ თავს ძველი რეგიმის ხელმძღვანელის კაბინეტიში. თითქოს დგებამ ძველი მოჩვენებანი, რომელიც ასე თუ ისე ცდილობენ ძალა დაატანონ პრესას. არ უნდა დაგვიწყუოთ, რომ ჩვენ ვიყოფებით თავისუფალ საქართველოს და არა ადერბეიჯანის ტერიტორიაზე.

ნ. რამიშვილის პასუხი.

პრინც ჩვენ არ გვეთანხმება, მას შეუძლია გააუხმდეს და არ ჰქონდეს თავის ორგანო.

ჩვენ ყოველთვის ვიბრძობთ პრესის თავისუფლებისათვის და თავს მისთვის ჰუმბარტ მებრძოლად ვთვლიდით.

კერძოთ მე ვარ ერთი იმათგანი, რომელიც ეურნალისტი გიფუგი და ვგრუნობდი სიმძიმეს იმ ნასროლისას, რომელიც პრესის თავისუფლების წინააღმდეგ იყო მიმართული. მაგრამ ჩვენ ვცდილობთ, რომ ეხლა ამ საკითხებზე ლაპარაკი აღრძალულ იქნეს. დამეთანხმეთ ერთი წუთით, რომ მოთხოვნილება საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ არ წერისა შეიქმნება ერთ-ერთ ძირითად კანონად ჩვენი რესპუბლიკისა. ჩვენ სრულიადაც არ ვილტვით პრესის წინააღმდეგ. ფართე კრიტიკას შეგვიძლია მივსცეთ ყველა კითხვები და მთავრობის თითოეული ნაბიჯი, რომლის ფარგლებში თქვენ შეგიძლიათ ილაპარაკოთ. უკანასკნელ შემთხვევაში ჩვენ ან გიპასუებთ, ან და ამა თუ იმ გამოლაშქრებას უპასუხოთ დავტოვებთ.

ვათავებ ჩემ სიტყვას და მე კიდევ ვიმეორებ, რომ საქარ. მთავრობა, ღებულობს რა განსაკუთრებულ გადაწყვეტილებას, სრულიადაც სახეში არ ჰქონია ოდნავ შეხება პრესის თავისუფლება და თუ თქვენ მაინც ამას „ძალადობას“ უწოდებთ,—მაშინ ასე იყოს, იყოს ეს ძალადობა, ჩვენ მაინც ჩვენ გადაწყვეტილებას არ გადავუხვევთ.

საშინაო სამინისტროს განგარტება

კახუხოვის უმასახე.

(წერილი რედაქციის მიმართ).

10 ნოემბრის „კლდის“ ნომერში მოთვსებული შემდეგი წერილი: „კახუხოვის ბედი“ ი.გ. კახუხაშვილი მექრთამეობისათვის სამსახურიდან დაითხოვეს“ და სხვა. შინაგან საქმეთა მინისტრის დავალებით, გთხოვთ თქვენი გაზეთის მახლობელ ნომერში დაუყოთ ადგილი შემდეგს: ი.გ. კახუხაშვილი სამსახურიდან არ არის დათხოვნილი; ის მხოლოდ განთავისუფლებულია დასახვეწებლათ ორი თვის ვადით თანხმდ მისი თხოვნის; ვადა უთავდება 19 ქრისტეშობისთვის. ვარდა ამისა სამინისტროს არ შეუძლია არც ერთი განცხადება ან ცნობა ბატ. კახუხაშვილის მიერ მთავრობისა ან დემოკრატიის ინტერესების შეღავალისა.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს კანცელარიის დირექტორის მაგიერ

გ. ნანეიშვილი.

უცხოეთი

— ზოლშევიკები და ვილსონი. ნორვეგიის წარმომადგენელს ჩიჩერინის ვილსონისადმი გავგზავნილი ნოტა გადაეცა, რომელშიც ის აზრით გამოთქმული, რომ რუსეთი მზად არის მომავალ საზავო მოლაპარაკებაში მონაწილეობა მიიღოს.

შემდეგ ჩიჩერინი ვილსონს ეკითხება, როდის იქნება მურმინიდან, არხანგელსკიდან და კიბირიდან წაყვანილი ამერიკის ჯარები. ხოლო რატომ არაფერი არის თქვენს პრაგრამაში ირლანდიისა, ეგვიპტისა, ინდოეთისა და ფილიპინის კუნძულების განთავისუფლების შესახებ.

დასასრულ ჩიჩერინი ვილსონს ეკითხება პირდაპირ პასუხს აქვს თუ არა მომავალ ხალხთა კავშირის აქტივინურ წარმოების სახით რუსეთიდან დივიდენდის მიღებისათვის, თუ პასუხი არ იქნება მიღებული რუსეთი იმ დასკვნამდე მივა, რომ მოკავშირე სახელმწიფოთა მთავრობები რუსეთიდან ფულს და მიწების მიღების სურვილი ამოქმედებს. ხოლო მოთხოვნილება მათი იმდენად მძიმეა, რომ ისინი ყოველივე ამას რუსეთის მთავრობას არ ატყობინებს.

— ადერბეიჯანის ფული. სტამბოლში ადერბეიჯანის საკრედიტო ბილეთების ბეჭდვა იწყეს. ფორმა და ფერი ამ ფულისა ძალიანა ჰგავს ოსმალურ ფულს.

— ოსმალური ვანა. ბაქოდან მოსული რუსი სტუდენტები იტყობინებან, რომ ისინი იყვენ მოწამენი ოსმალეების სიხვეცისა. ოსმალეებმა გამოიტანეს ორი ვანა ქუჩაში, ერთში ჩაახსეს ადულტული წყალი, მეორეში ცივი, დააგდეს ხელი ორ სომებს, გახადეს ტანსაცმელი და ასე ტრეგული ჯერ ერთ ვანაში ჩაავდეს და შემდეგ მეორეში.

რედაქტორი: გრიგოლ ვეშაპელი.

„კლდის“ ბიბლიოთეკა:
დაიბეჭდა ნაწერები:
გრიგოლ ვეშაპელის
„ნახიოვალ-დამოკარბიული პარსია“
დავით ვახანაძის
„მუღბივი ჯარი თუ სახალხო მილიცია“
მიხეილ მაჩაბელის
„მ ი წ ი ს ს ა კ ი თ ხ ი“
თითო წიგნის ფასი 15 შუკრ.
წიგნის საწყობი: „კ ლ დ ე“ კონტრაქტი.

გიორგი მამრამე.
საქართველოს
სოციალ-კოლიტიკური ვითარება.
I.
„ქართლის ბედის“ უკუღმართობა და საქართველოს ტრაგიზმი.
ამ კვირას წიგნი გაიყიდება გაზეთების გამყიდველებთან და საქართველოს რეინის გზის სადღურებზე.

ი.შრიგაშვილი
ქართული ლატარიის პიროგანი.

1. გომოცემული ორასა ათასი ბილეთი ხუთი მილიონი მან.	ლირეულთა, ოთხას სტრიად.	ყოველ სტრიაში ხუთასი ბილეთი.	თითო ბილეთი ხუთი კუპონია. ბილეთი ოცდახუთი მან. ლირს. კუპონი ხუთი მან.
2. მოგების დასაფარავად გადაღებული ნახევარი მილიონი მანეთი, და მოგებათა რაოდენობა ნაწილდება ამ გვარად.	1. მოგება 100.000 მან.	100.000 მან.	
	1. „ 50.000	50.000 „	
	1. „ 25.000	25.000 „	
	2. „ 10.000	20.000 „	
	3. „ 5.000	15.000 „	
	5. „ 1.000	5.000 „	
	50. „ 500	25.000 „	
	180. „ 250	15.000 „	
	2150. „ 100	215.000 „	
სულ 2393 მომგები ბილეთი 500.000 მან.			

საქართველოს გუბრნათა და მიწის შესაქუთათა პავშირის საბჭაუ

ამით აცხადებს, რომ ყოველნარი ცნობების მიღება და კავშირში წევრთა ჩაწერა შეიძლება შემდეგის მისამართით: ბარათინსკის დაღმართი № 5. სამეურნეო საზოგადოების შენობაში. მუდამ დღე 11—1 საათამდე, კვირა უქმის გარდა.

მ ძ ი მ ი
დ. ჯავახიშვილი
მინა: ვერა, გუნების ქუჩა № 41.
ტელეფ. № 14—09.

მიიღებს ბავშვთა და შინაგან სწელებთან ავთომყოფთ ყოველ დღე კვირას გარდა, ფადის 9—11 და საღამოს 5—7 საათ.